

УДК 341.215

СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

І. Б. КУДАС,

*канд. юрид. наук, доцент кафедри міжнародного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

Стаття присвячена аналізу історично-правових аспектів виникнення та розвитку міжнародних банків і створення міжнародної банківської системи. Розглянуто питання виникнення перших банків, розвиток банківської справи в різні періоди розвитку торговельно-економічних відносин в рамках окремих регіонів та окремих держав, створення міжнародних (універсальних, регіональних, субрегіональних) банків та багатостороннього міжнародно-правового регулювання міжнародної банківської системи.

Ключові слова: міжнародна банківська система, виникнення та розвиток міжнародних банків, БМР, група Світового банку, регіональні та субрегіональні міжнародні банки, міжнародні фонди розвитку, валютні фонди, інвестиційні фонди, недержавні актори міжнародної банківської системи.

Об'єктивним результатом глобалізації світових соціальних та економічних процесів стала взаємодія національних ринків, рух капіталів, товарів і послуг. Найбільш розповсюдженими фінансовими послугами є ті, що надаються міжнародними банками. Транснаціональний рух фінансових коштів здійснюється в межах розрахункових, валютних, кредитних операцій. І міжнародні розрахунки, й міжнародні валютні операції у формі купівлі-продажу валюти, цінних паперів, і кредитні операції – це основні функції міжнародних банків. Поряд з цими операціями міжнародні банки надають займи та гарантії, здійснюють прийом депозитів, випускають чеки, платіжні картки, надають інвестиційні послуги. На теперішній час ми можемо констатувати наявність міжнародної банківської системи. Вона має власну історію. Міжнародна банківська система не є штучно створеною, а відображає об'єктивний хід розвитку міжнародної системи в цілому.

Метою даного дослідження є аналіз історично-правових аспектів виникнення та розвитку міжнародних банків і створення міжнародної банківської системи.

У вітчизняній та закордонній науці міжнародного права питання виникнення та розвитку міжнародної банківської системи на теперішній час системно не досліджується. Проте існує низка наукових робіт, в яких розглядаються питання виникнення перших банків, розвиток банківської справи в різні періоди розвитку торговельно-економічних відносин в рамках окремих регіонів та окремих держав. Окремі питання діяльності міжнародних банків зокрема розглядаються в працях Н. Ю. Єрпильової, В. І. Лісовського, О. О. Моїсеєва, В. М. Шумілова.

Серед дослідників банківської справи не існує єдності щодо походження терміна «банк». Одні стверджують, що воно походить від італійського слова «banko» – стіл, лавка, на яких міняльники розкладали монети для обміну. Інші вважають, що воно бере свій початок від старофранцузького «banque», що теж означає стіл [2, с. 54; 4, с. 184; 13, с. 522]. Також досить складно визначити, як і коли виникли перші банки. Найдавнішими вважаються операції зі збереження грошей. Відомо, що ще в найдавніших державах здійснювалися операції з приймання вкладів. Займалися цим або приватні особи, або церковні установи. Недоторканість храмів гарантувала безпеку збереження цінностей. Лихварі, що надавали гроші у борг під відсотки, з'явилися у далекому минулому. Банківська справа існувала ще у Вавілонії у VIII ст. до н.е. Вавилонським купцям був навіть відомий банківський квиток. У Древній Греції трапезіти (від слова «трапеза» – стіл) брали на зберігання вклади для здійснення платежів за рахунок вкладників. Їм давали на зберігання також цінні документи, договори, спірні суми. У Стародавньому Римі банкіри називалися менсаріями (mensarii) й аргентаріями (argentarii). Mensarii – це буквальный переклад грецького слова «трапезіти». Аргентарії брали внески, давали кредити, через них можна було перевести гроші в інше місто [2, с. 523]. Даний період у світовій фінансовій історії визначається як початок банківської діяльності. Що стосується ступеня

розвитку банківської справи, то він завжди залежав від зростання рівня товарно-грошових зв'язків в економіці.

Початком формування сучасної банківської діяльності прийнято вважати епоху середньовіччя Італії, яка була в той час центром торговельних шляхів, що пов'язували країни Європи та Сходу. За даними з історичних джерел відомо, що перші банки сучасного виду виникли на початку XV ст. у Генуї (банк Св. Георгія), а також у Венеції та Флоренції. Сенат Венеціанської республіки в 1584 р. видав декрет про заснування громадського банку під назвою Banco della Piazza de Rialto. Банківська справа була оголошена монополією республіки й приватним особам заборонялося займатися нею, але незабаром ця заборона була знята [13, с. 66–70]. Приблизно в цей же час сформувалася система двоїстої запису бухгалтерського обліку. На початку XVII ст. за принципом і подобою італійських банків були створенні банки в Амстердамі (1609) та Гамбурзі (1618), у 1694 р. був створений у формі акціонерного товариства банк Англії. Таким чином, уже до початку Нового часу виникають банки як особливий вид підприємницької діяльності, що здійснюють мобілізацію і розподіл позикових капіталів. Вони виступають як фінансові посередники, інститути, що поєднували інтереси кредиторів і позичальників. Виконуючі спочатку чотири основні функції (посередництво в кредиті, посередництво в платежах, мобілізація заощаджень і грошових доходів з їх подальшим перетворенням на капітал, випуск банкнотів, чеків, що полегшують оборот і скорочують витрати обігу), банки з впливом часу започаткували утворення фінансово-кредитної системи.

З утворенням світового товарного ринку в ході великих географічних відкриттів, посилення національних інтересів окремих країн банківська справа неминуче мала з'єднатися із загальним процесом глобалізації економічних відносин. Надходження срібла і золота з Америки в XVI ст. підірвало монополію окремих локальних банків (Італії та Голландії), якісно змінило масштаби банківської діяльності. Функції банків отримали розвиток у рамках регулювання грошового обігу. На зміну металевим грошам прийшли паперові.

Зайвий випуск паперових грошей призвів до появи кредитних грошей, які замінили повноцінні гроші. Якщо в обігу металевих грошей були зацікавлені церкви і держави, то в обігу кредитних грошей – спеціальні кредитні інститути, якими і стали банки, банківські дома (Банківський дім Ротшильда, Банківський дім Моргана тощо).

У XVII ст. в Європі починається спеціалізація банків за окремими видами послуг. Так з'явилися: британський банк для торгівлі полотном; прусський банк для морської торгівлі; паризька облікова каса; іпотечні, народні, емісійні банки; ломбарди; жиробанки, що займалися розрахунковими операціями; депозитні банки, які спеціалізувалися на прийомі та видачі вкладів [13, с. 75].

Наступний етап – це вихід банківського капіталу за національні межі, що являло собою об'єктивний процес, неминучий наслідок змін в економіці, процесів конкуренції, інтернаціоналізації виробництва. У XIX ст. банківські операції розширюють коло застосування і виходять за межі окремої держави. Дослідники банківської справи виділяють три основні напрямки банківської діяльності в цей час: підтримка промисловості за кордоном (створення перших закордонних філіалів), кредитування зовнішньої торгівлі, емісія державних позик іноземних держав [14, с. 40]. Фінансові (валютні, кредитні) відносини спочатку регулюються двосторонніми договорами. Але з часом держави для вирішення своїх економічних проблем почали укладати багатосторонні угоди. З початку XX ст. виникає необхідність створення багатостороннього міжнародно-правового регулювання міжнародних економічних відносин. Це питання були предметом обговорювання в рамках Брюссельської 1921 р. та Генуезької 1922 р. конференцій з економічних питань. Але на той час держави ще були не готові до створення міжнародного органу для спільного регулювання валютних і кредитних питань і переговори про створення міжнародного консорціуму не мали успіху [5, с. 192]. Але окремі питання потрапляють у коло міжнародного регулювання та обговорення. Наприклад, у 1923 р. в Парижі відбувся перший міжнародний конгрес, присвячений народному кредитуванню [3, с. 86].

Першим досвідом зі створення міжнародного органу для спільного регулювання міжнародної банківської справи можна вважати Банк міжнародних розрахунків (БМР), який є найстарішою міжнародною кредитною інституцією. Він став яскравим прикладом об'єктивного процесу створення міжнародної банківської системи й результатом спроби розв'язання питання здійснення багатосторонніх міжнародних розрахунків. Банк було засновано 20 січня 1930 р. у ході реалізації плану Юнга після Першої світової війни відповідно до міжурядових угод з метою врегулювання проблем платежів Німеччини. Засновниками БМР стали група із шести центральних банків (Бельгії, Великобританії, Німеччини, Італії, Франції та Японії) і група банків США на чолі з Банкірським домом Моргана. За згодою сторін Банк був розташований у Швейцарії, яка надала йому Установчу хартію, але його діяльність регулювалася міжнародним правом. Нова міжнародна інституція повинна була сприяти співробітництву центральних банків країн-учасниць і надавати додаткові можливості щодо здійснення міжнародних фінансових операцій (ст. 3 першого Статуту) [14, с. 194]. БМР розпочав свою діяльність 17 травня 1930 р. у Базелі. До 1932 р. його учасниками стали ще 19 країн Європи.

Банк міжнародних розрахунків незмінно залишається центральною банківською установою на світовій арені. Одна з основних цілей міжнародної діяльності Банку полягає у зміцненні міжнародної фінансової стабільності. Особливої актуальності така діяльність набуває в сучасних умовах інтеграції світових фінансових ринків. Як об'єднання центральних банків БМР виконує важливу функцію координатора їх діяльності. Водночас не лише центральні банки-акціонери, а й інші центральні банки (близько 120), а також різноманітні міжнародні фінансові установи використовують БМР як банк. Сьогодні БМР – це своєрідний форум, що сприяє міжнародному співробітництву банків. Він регулярно організовує у себе зустрічі (Базельські зустрічі) представників центральних банків країн-членів та інших центральних банків, співпрацює з Групою десяти.

Отримавши перший досвід в організації багатосторонніх розрахунків, міжнародна фінансова система ще не мала спільного світового механізму регулювання фінансових, валютних, кредитних відносин. Це завдання було вирішено у другій половині ХХ ст.

У першій половині 30-х рр. світова валютна система пережила найсильніші потрясіння, викликані світовою економічною кризою, яка охопила й грошово-кредитну сферу. Велика депресія 30-х рр. призвела до краху системи золотого стандарту й підштовхнула країни до зведення торговельних бар'єрів, які значною мірою стримували міжнародну торгівлю. Знадобилося створення міжнародної валютної системи, що відповідала сформованій економічній та політичній обстановці. З метою розробки основ світової валютної системи з 1 по 22 липня 1944 р. у Бреттон-Вудсі (США) було скликано міжнародну конференцію союзницьких країн. Поряд із закріпленням у новому валютному проекті принципів вільної торгівлі й руху капіталів, рівноваги платіжних балансів, стабільності валютних курсів і світової валютної системи в цілому, було поставлено мету створення міжнародної організації для спостереження за функціонуванням світової валютної системи, взаємного співробітництва і покриття дефіциту платіжного балансу. Було прийнято рішення про створення двох універсальних міжнародних організацій – Міжнародного валютного фонду (МВФ) і Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), покликаних надавати кредити країнам-членам у разі виникнення серйозного дефіциту платіжного балансу, втрати стабільності національної валюти, а також здійснювати контроль за дотриманням країнами-членами взятих ними зобов'язань. Міжнародний валютний фонд, створений 27 грудня 1945 р. на підставі угоди (Хартії МВФ), був покликаний зробити нову валютну систему реальною і дієздатною. У 1945 р. Хартія була підписана 29 державами. МВФ розпочав свою діяльність 1 березня 1947 р. як частина Бреттон-Вудської системи. Сьогодні МВФ – міжнародна валютно-кредитна організація, що має статус спеціалізованої установи ООН. МВФ сприяє міжнародному валютному співробітництву та стабілізації валют, підвищенню ступеня їх конвертованості,

підтримує рівновагу платіжних балансів країн-членів Фонду, надає короткострокові кредити країнам-членам Фонду для покриття тимчасового дефіциту їхніх платіжних балансів, організовує консультативну допомогу з фінансових і валютних питань [16, с. 188].

Світовий банк або група Світового банку (далі – СБ) – це міжурядова фінансово-кредитна організація, найпотужніший світовий інвестиційний інститут, який об'єднує 188 країн. Згідно зі ст. 1 Статей угоди 1945 р. основними цілями СБ є: сприяння країнам-членам в розвитку економіки шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів; заохочення іноземного інвестування через надання гарантій або участь в позиках та інших інвестиціях приватних кредиторів; стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної торгівлі, підтримка збалансованості платіжних балансів країн-членів [9]. Сьогодні СБ – це багатостороння кредитна установа, що складається з п'яти тісно пов'язаних між собою інститутів: Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР); Міжнародної асоціації розвитку (МАР), яка заснована 1960 р., метою якої є надання пільгових кредитів найбільш бідним країнам, що розвиваються, які не в змозі брати кредити у СБ [7]; Міжнародної фінансової корпорації (МФК), заснованої 1956 р., метою якої є сприяння економічному зростанню в країнах, що розвиваються, шляхом надання підтримки приватному сектору [8]; Міжнародного агентства з інвестиційних гарантій (МАІГ), заснованого 1988 р., мета якого – заохочення іноземних інвестицій в країнах, що розвиваються, шляхом надання гарантій іноземним інвесторам від втрат, викликаних некомерційними ризиками [1]; Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) заснованого 1966 р. Він сприяє збільшенню потоків міжнародних інвестицій шляхом надання послуг з арбітражного розгляду і врегулювання суперечок між урядами та іноземними інвесторами. Його цілями є консультування, наукові дослідження, надання інформації про інвестиційне законодавство [10]. Вказані інституції, з одного боку, виконують різні функції і вважаються самостійними міжнародними організаціями. З іншого – їх організаційні структури підпорядковані єдиному

президентові (президентові СБ) та є складовими єдиної адміністративної системи управління [9].

Наступним кроком у розвитку міжнародної банківської системи стало створення міжнародних регіональних банків. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові установи створюються поступово, відповідно до певних етапів розвитку міжнародних економічних зв'язків та інтенсивності інтеграційних процесів.

Першим серед міжнародних регіональних банків можна вважати Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), який було засновано 1958 р. країнами-членами ЄС. Згідно з його Статутом, метою створення ЄІБ є розвиток спільного ринку шляхом інвестування грошових коштів на розвиток економіки держав-членів [6, с. 150]. Структура ЄІБ значною мірою схожа зі структурою МБРР. ЄІБ може залучати кошти на європейському та міжнародному ринках капіталів за рахунок емісії облігацій. Основні напрями вкладення коштів – розвиток енергетики, транспорту та телекомунікацій.

Поряд з ЄІБ у межах європейського економічного співробітництва у другій половині ХХ ст. було створено низку регіональних міжнародних валютно-кредитних установ. У 1964 р. почав діяти Міжнародний банк економічної співпраці (МБЕС), заснований відповідно до «Угоди про багатосторонніх розрахунках в перекладних рублях і організації МБЕС» від 22 жовтня 1963 р. Членами банку стали Болгарія, Угорщина, НДР, Монголія, Польща, Румунія, СРСР, Чехословаччина та Куба.

До початку 90-х рр. МБЕС здійснював міждержавні розрахунки за зовнішньоторговельними операціями між країнами-членами. Після припинення функціонування РЕВ банк продовжив роботу в ринкових умовах. Пріоритетним напрямком діяльності МБЕС залишається фінансування зовнішньої торгівлі та обслуговування контрагентів, у першу чергу країн-членів банку. Міжнародний інвестиційний банк (МІБ) був створений 1970 р. з метою сприяння розвитку та поглиблення взаємного економічного співробітництва, спочатку – соціалістичних країн.

МІБ – відкрита організація. Його членами можуть бути країни, що поділяють цілі та принципи його діяльності, а також готові взяти на себе зобов'язання, що випливають з Угоди про утворення банку та його статуту. Участь у МІБ не перешкоджає здійсненню і розвитку фінансових і ділових зв'язків країн-членів між собою та з іншими країнами й міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Для сприяння країнам Центральної та Східної Європи у становленні ринкової економіки європейськими країнами було створено 1991 р. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Особливістю ЄБРР є підтримка приватного підприємницького сектора. Фінансування ЄБРР залежить від конкретних проектів, кредити надаються як прямо, так і опосередковано на зміцнення фінансових інституцій, структурну реорганізацію великим та дрібним компаніям [11, с. 220-221].

Країнами Чорноморського басейну (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Молдова, Росія, Румунія, Туреччина та Україна) засновано Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР) – регіональний багатонаціональний банк. Угода про його створення була підписана цими країнами 30 червня 1994 р. у м. Тбілісі (Грузія). ЧБТР створено з метою поглиблення інтеграції та зміцнення зв'язків між країнами Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС). Пріоритетними для банку повинні стати питання, що стосуються транспортних сполучень (морських і сухопутних), енергетики, сільського господарства, торгівлі тощо.

Розпад колоніальної системи і поява великої групи незалежних держав утворили нову ситуацію на світовому валютно-кредитному ринку, що призвело до змін у структурі міжнародного регулювання кредитно-фінансових відносин. Молоді незалежні держави поставили собі за найважливішу мету проведення індустріалізації. Ідея прискорення індустріалізації захопила й ті держави, які вже були незалежними до середини ХХ ст., але затримались на аграрній стадії розвитку, наприклад, латиноамериканські країни. Для проведення індустріалізації необхідні були кошти, які навіть МВФ і МБРР надати не могли

в достатньому обсязі. Для вирішення проблеми було створено регіональні банки, призначені для формування сприятливих умов економічного зростання країн, що розвиваються. Причинами утворення регіональних банків розвитку, які виділяють дослідники розвитку міжнародних кредитно-фінансових відносин, є: необхідність вирішення специфічних регіональних проблем, що не завжди враховуються МБРР; проведення промислово розвиненими країнами регіональної політики, яка відображає їхнє прагнення сприяти об'єднанню країн, що розвиваються, і знаходяться у сфері їхнього впливу; розпад колоніальної системи; підвищення ролі країн, що розвиваються, у світовому розвитку; боротьба країн, що розвиваються, за новий економічний порядок; розвиток регіонального співробітництва та економічної інтеграції країн, що розвиваються, з метою колективного вирішення проблем національної економіки; переміщення основних потоків іноземних приватних інвестицій у промислово розвинені країни, що викликає заміщення їх у країнах, які розвиваються, державними іноземними інвестиціями, а останніх – міжнародними [6, с. 161, 163; 11, с. 104, 116].

Такі регіональні банки створюються на початку 60-х рр. ХХ ст. Це Міжамериканський банк розвитку (МАБР), створений 1959 р. з метою надання допомоги в прискоренні економічного і соціального розвитку в Латинській Америці та Карибському басейні; Африканський банк розвитку (АфБР), створений 1963 р. на підставі рекомендації ЕКА; Азіатський банк розвитку (АЗБР), створений 1965 р. під егідою Економічної комісії для Азії і Далекého Сходу з метою сприяння економічному зростанню і співпраці в регіоні Азії та Далекého Сходу.

Регіональні банки діють у відповідних економічних регіонах і переслідують цілі, які випливають з потреб країн, що розвиваються. Розходження між ними обумовлені в основному рівнем економічного розвитку країн, що відносяться до різних континентів: Азії, Африки і Латинської Америки. Вони мають схожі цілі – розвиток економіки, економічного співробітництва та інтеграції у регіоні. У них однотипний порядок формування

пасивів, однакова форма правління (Президент, Рада директорів, Рада керівників-АЗБР, Рада керівників і Комітет Ради керівників, Рада директорів-виконавців-МАБР, Президент, Рада керуючих, Адміністративна рада-АфБР) [19–21], ідентичні об'єкти кредитування – переважно інфраструктура, сільське господарство, добувна промисловість. Характерною рисою регіональних банків розвитку є участь у них не лише країн, що розвиваються, а й розвинених країн. Приблизно одна третина членів банків розвитку – саме промислово розвинені країни. Оскільки розподіл голосів у радах директорів банків відповідає внеску учасника, промислово розвинені країни, що виконують функції донорів, мають великий вплив на регіональні банки розвитку.

Наступним кроком у розвитку міжнародної банківської системи стала подальша спеціалізація міжнародних банків, серед яких виділяються міжрегіональні (субрегіональні) банки розвитку, які порівняно з регіональними мають низку специфічних рис. Вони, як правило, функціонують у межах відповідних інтеграційних угруповань, займаються поглибленням співпраці між країнами різних регіонів, тобто більшою мірою приділяють увагу проектам субрегіонального значення, ніж національного. Міжрегіональні банки розвитку співпрацюють з регіональними і нерідко виконують роль їхніх позичальників, а іноді проводять операції зі спільного фінансування. До їх числа можна віднести Арабо-Африканський міжнародний банк, Арабо-Латиноамериканський банк тощо. Сьогодні кількість регіональних та субрегіональних банків постійно збільшується. Найвідоміші з них: Центральньо-американський банк економічної інтеграції, Карибський банк розвитку, Андська корпорація розвитку, Ісламський банк розвитку, Арабський банк економічного розвитку Африки, Арабський фонд економічного і соціального розвитку та ін.

Для регіональних банків загальним явищем стало утворення спеціальних фондів, за допомогою яких вони прагнуть розширити пільгове кредитування недостатньо рентабельних, але необхідних для комплексного розвитку об'єктів економічної і соціальної інфраструктури, особливо в найменш розвинутих країнах. Регіональні банки розвитку займають проміжне положення між

національними банками і групою Всесвітнього банку в наданні сприяння країнам, що розвиваються, у розвитку національної економіки, економічного співробітництва і регіональної інтеграції. У межах Європейського економічного співробітництва діють Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС) та ін.

Поряд з міжнародними банками банківські функції також виконують міжнародні фонди розвитку, міжнародні регіональні та міжрегіональні валютні фонди, інвестиційні фонди, серед яких Арабський валютний фонд, Африканський фонд розвитку, Фонд ОПЕК.

Сучасні міжнародна банківська система включає в себе не лише виключно міжнародні банківські установи. Недержавні міжнародні організації та так звані параорганізації, які не мають статусу суб'єктів міжнародного права, здійснюють значний вплив на діяльність міжнародних банків розробляють і поступово вводять в діяльність банків нові стандарти, технології, вимоги. Це і «Товариство міждержавних міжбанківських фінансових телекомунікацій» (SWIFT), Паризький та Лондонський клуби кредиторів, «Група семи», ФАТФ. Таким чином, на теперішній час, як слушно відмітив В. М. Шумілов, міжнародне банківське співтовариство розбудовує свою інфраструктуру [17, с. 316].

Україна, розвиваючи співробітництво з багатьма з них, намагається інтегруватися у світову економічну систему. Процеси інтернаціоналізації банківського капіталу посилюються. Цьому сприяли глобалізація фінансових ринків, революційні зміни інформаційних технологій, що привело до формування глобальних інформаційно-фінансових мереж, тощо.

Належачи до міжнародних фінансових установ, банки займають своє особливе місце в міжнародній фінансовій системі. Від успішної діяльності банків завжди залежав стан як фінансової системи, так і міжнародної економіки в цілому. Але в останні десятиріччя вплив банківської сфери на матеріальне виробництво і всі господарські процеси відчутно посилюється. Зміни в цій сфері настільки масштабні й стрімкі, що їх часто характеризують як «банківську революцію». На теперішній час не тільки збільшується число акторів

міжнародної банківської системи, а й поширюється сфера їх діяльності. Сьогодні міжнародна банківська система виконуючи традиційно притаманні їй функції вносить свій вклад в такі напрямки міжнародного співробітництва як боротьба з міжнародною злочинністю та забезпечення міжнародної безпеки. Прикладом цього може служити боротьба з легалізацією (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом та застосування міжнародно-правових санкцій.

Таким чином, на сьогодні сформувалася розгалужена і багатофункціональна міжнародна банківська система, що забезпечує основні потреби транснаціонального капіталу і служить інституційною базою функціонування світових фінансових ринків і яка знаходиться в процесі постійного розвитку.

Список літератури:

1. Багатостороннє агентство по гарантуванню інвестицій (БАГІ) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.miga.org/>
2. Большая энциклопедия. – Т. 2 / [сост. С. Н. Южаков, П. Н. Тилгонов]. – СПб : Тип. ТОВ «Просвещение», 1902. – 795 с.
3. *Бородаевский С. В.* Международный конгресс по народному кредиту в Париже / С. В. Бородаевский. – СПб. : Тип. И. И. Скороходова, 1908. – С. 86.
4. *Дмитриев-Крымский Г. Н.* Современные банки и кредит в С.С.С.Р. и за границей / Г. Н. Дмитриев-Крымский. – Ленинград-Москва : Книгоиздательство «Новелла», 1924. – 184 с.
5. Документы внешней политики СССР. – Т. 5. – М., 1961. – С. 255.
6. *Лисовский В. И.* Международное торговое и финансовое право / В. И. Лисовский. – М. : Высшая шк., 1974. – 215 с.
7. Міжнародна асоціація розвитку (МАР) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/ida/>
8. Міжнародна фінансова корпорація (МФК) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifc.org/>
9. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://web.worldbank.org>.
10. Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів (МЦВІС) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://icsid.worldbank.org/ICSID/Index.jsp>.
11. *Моисеев А. А.* Международные кредитно-финансовые организации / А. А. Моисеев. – М. : Изд-во «МНИМП», 1999. – 271 с.
12. *Никифоров Д. И.* Денежное обращение / Д. И. Никифоров. – СПб. : Тип. В. О. Киришбаума, 1903. – 34 с.
13. Новый энциклопедический словарь. – Т. 5 / Ф. А. Брокгаузъ, И. Л. Эфрон. – СПб. : Тип. АО «Брокгаузъ – Эфрон», 1911. – 662 с
14. *Озеров И. Х.* Основы финансовой науки / И. Х. Озеров. – Вып. 2. М., 1903. – 354 с.
15. План Юнга и Гаагская конференция 1929-1930 гг. Документы и материалы. – М. : Гос. социальное экономическое изд-во, 1931. – 240 с.
16. Статьи соглашения о Международном валютном фонде. Сборник нормативных актов. – Т. 1. – М., 1996. – 478 с.

17. Шумилов В. М. Международное право : учеб. / В. М. Шумилов. – М. : ВЕЛБИ, 2010. – 485 с.
18. Шумилов В. М. Международное экономическое право : учеб. пособие / В. М. Шумилов. – М. : НИМП, 2001. – 286 с.
19. Agreement Establishing the Inter-American Development Bank [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jus.uio.no/>
20. Agreement Establishing the Asian Development Bank (ADB Charter) [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.adb.org/> <http://www.afdb.org/fi>.
21. The african development bank [Електрон. ресурс]. – Режим доступа : www.afdb.org.

Кудас И. Б. Создание и развитие международной банковской системы.

Статья посвящена анализу историко-правовых аспектов возникновения и развития международных банков и создания международной банковской системы. Рассматриваются вопросы возникновения первых банков, развитие банковского дела в разные периоды развития торгово-экономических отношений в рамках отдельных регионов и отдельных государств, создание международных (универсальных, региональных, субрегиональных) банков и многостороннего международно-правового регулирования международной банковской системы.

Ключевые слова: международная банковская система, возникновение и развитие международных банков, БМР, группа Всемирного банка, региональные и субрегиональные международные банки, международные фонды развития, валютные фонды, инвестиционные фонды, негосударственные акторы международной банковской системы.

Kudas I. B. Creation and development of the international banking system.

The article is sanctified to the analysis of historical-legal aspects of origin and development of internationa banks and creation of the international banking system. The questions of origin of the first banks are examined, development of banking in different periods of development of trade and economic relations within the framework of separate regions and separate states, creation of international (universal, regional, subregional) banks and creation of the international legal adjusting of the international banking system became the objective consequence of that.

Key words: international banking system, origin and development of international banks, BIC, group of the World bank, regional and subregional international banks, international growth funds, international regional and interregional currency funds, investin funds, non-state actors of internationalbanking system.